

BOLALARGA BAG‘ISHLANGAN XALQ QO‘SHIQLARI

Madraximova Inobat Bahodirovna

CHDPU Boshlang‘ich ta‘lim fakulteti o‘qituvchisi

Jo‘rayeva Mohiniso Jalol qizi

CHDPU Boshlang‘ich ta‘lim fakulteti

kechki 23/2 – guruh

Annotatsiya. Ushbu maqolada bolalarga bag‘ishlangan xalq qo‘shiqlari tahlil qilinadi. Maqola xalq og‘zaki ijodining eng muhim qismlaridan biri bo‘lgan bolalar qo‘shiqlarining tarbiyaviy va estetik ahamiyatini o‘rganishga qaratilgan.

Kalit so‘zlar: allalar, tarbiyaviy ahamiyat, milliy qadriyatlar, xalq og‘zaki ijodi, bolalar tarbiyasi, madaniy meros.

Abstract. This article analyzes folk songs dedicated to children. The article is aimed at studying the educational and aesthetic value of children’s songs, which are one of the most important parts of folk art.

Key words: gods, educational significance, national values, folk oral creativity, children’s education, cultural heritage.

Xalq ijodi azaldan insoniyat madaniyati va ruhiyatining muhim qismi bo‘lib kelgan. Bolalarga bag‘ishlangan xalq qo‘shiqlari esa xalq og‘zaki ijodining alohida bir yo‘nalishi bo‘lib, ular bolalar tarbiyasida, ularning estetik dunyoqarashini shakllantirishda katta ahamiyatga ega. Bugungi kunda axborot texnologiyalari rivojlangan zamonda bolalar madaniyati masalasi dolzarb bo‘lib, milliy qadriyatlarni saqlab qolish va yosh avlodga yetkazish muhim vazifa hisoblanadi.

Bolalarga bag‘ishlangan xalq qo‘shiqlari asosan beshik terilari, allalar, bolalar o‘yin qo‘shiqlari va tarbiyaviy mazmundagi qo‘shiqlardan iborat. Ular ota-onalarning mehr-muhabbati, bolaga bo‘lgan alohida e‘tibori va uni ertangi kun uchun tarbiyalash istagini ifodalaydi. Xalq qo‘shiqlari o‘zining samimiyligi, sodda ifodasi va bolalarning yoshiga mosligi bilan ajralib turadi.

Beshik terilari xalq qo‘shiqlarining eng qadimiy shakllaridan biridir. Bu qo‘shiqlar bolani uxlatish, unga osoyishta va xavfsiz muhit yaratish maqsadida aytiladi. Masalan, “Alla, alla” kabi qo‘shiqlar bolaga tasalli berish va uni tinchlantirish uchun ishlatiladi. Bu qo‘shiqlarda ona mehrining cheksizligi, bolaga nisbatan ijobiy niyatlar aks etadi.

Bolalar o‘yin qo‘shiqlari esa bolalarning qiziqishini oshirish, ularning jismoniy va intellektual rivojlanishiga ko‘maklashadi. Masalan, “To‘rt to‘rtay” yoki “Cho‘pon bola” kabi o‘yin qo‘shiqlari bolalar orasida juda mashhur. Ushbu qo‘shiqlar o‘yin jarayoniga ritmik va musiqiy bezak berib, bolalarni bir-biriga yaqinlashtiradi.

Xalq qo‘shiqlarining yana bir muhim jihati – ularning tarbiyaviy mazmunidadir. Qo‘shiqlar orqali bolalarga halollik, mehnatsevarlik, kattalarga hurmat, tabiatga mehr kabi qadriyatlar singdiriladi. Masalan, “Boychechak” qo‘shig‘i orqali bolalarda bahor fasliga qiziqish, tabiatni sevish hissi shakllanadi.

Bolalarga bag‘ishlangan xalq qo‘shiqlari, ularning shakllari va mazmuniy xususiyatlarini tahlil qilish natijasida shuni anglash mumkinki, bu qo‘shiqlar bolalar tarbiyasining ajralmas qismi bo‘lib, ularning ruhiy, estetik va ma‘naviy rivojlanishiga katta ta‘sir ko‘rsatadi. Xalq qo‘shiqlari orqali ota-onalar bolalarga mehr-muhabbatini yetkazgan, tarbiyaviy maslahatlar bergan va milliy qadriyatlarni singdirgan.

Bugungi kunda ushbu merosni yangi avlodga yetkazish masalasi jiddiy muhokamani talab qiladi. Raqamli texnologiyalar va global madaniyatning kuchayishi bilan xalq og‘zaki ijodining unutilish xavfi mavjud. Shu bois bolalarga bag‘ishlangan xalq qo‘shiqlarini saqlab qolish va ulardan maqsadli foydalanish uchun yangi yondashuvlar zarur.

Bu yondashuvlar orqali xalq qo‘shiqlarining nafaqat saqlanishi, balki zamonaviy bolalar madaniyatida ham o‘z o‘rniga ega bo‘lishi ta‘minlanadi. Natijada yosh avlod milliy madaniyatga yaqinlashib, uning qadriyatlarini o‘zlashtiradi. Shu bilan birga, xalq qo‘shiqlari yangi avlodga mos tarzda yashab, madaniy merosning davomiyligini ta‘minlaydi.

Bugungi kunda bolalarga bag‘ishlangan xalq qo‘shiqlari madaniy merosni avaylab-asrash va zamonaviy hayotga moslash masalasida katta e‘tibor talab qiladi.

Zamonaviy texnologiyalar ta'sirida bolalarning e'tibori ko'pincha xalq og'zaki ijodidan uzoqlashmoqda. Shu sababli, bu qo'shiqlarni saqlab qolish va ularni bolalar orasida targ'ib qilish muhim. Xalq qo'shiqlarini zamonaviy musiqiy uslublar bilan uyg'unlashtirib, animatsion filmlar, audiokitoblar yoki onlayn platformalar orqali targ'ib qilish yosh avlodni milliy madaniyat bilan yaqindan tanishtirishda samarali bo'ladi.

Xalq qo'shiqlari nafaqat madaniy boylik, balki xalqning hayotiy falsafasini aks ettiruvchi bebaho durdona hisoblanadi. Ular bolalar ongida milliy g'urur, sevgi va samimiylikni uyg'otish, ularni o'z xalqining tarixi va madaniyatiga yaqinlashtirishda katta ahamiyatga ega. Shu bois bolalarga bag'ishlangan xalq qo'shiqlarini o'rganish, targ'ib qilish va ulardan tarbiya jarayonida foydalanish bugungi kunda dolzarbdir.

Bolalarga bag'ishlangan xalq qo'shiqlari milliy madaniyatning ajralmas qismi bo'lib, ular orqali nafaqat estetik zavq, balki tarbiyaviy va ijtimoiy qadriyatlar ham avloddan avlodga yetkazib beriladi. Ushbu mavzuning o'rganilishi bir necha sabablarga asoslanadi:

Milliy madaniyatni asrab-avaylash. Globalizatsiya sharoitida milliy qadriyatlarni saqlab qolish va yosh avlodga etkazish dolzarb masala. Xalq qo'shiqlari orqali xalqning tarixiy xotirasi, urf-odatlar va madaniy merosi yashaydi.

Tarbiyaviy ahamiyat. Bolalar tarbiyasida xalq qo'shiqlari katta rol o'ynaydi. Ular bolalarga halollik, mehnatsevarlik, mehr-muhabbat kabi ijtimoiy qadriyatlarni singdirishda muhim vosita hisoblanadi.

Zamonaviy texnologiyalar va o'zgarayotgan ijtimoiy sharoitlar. Bugungi kunda xalq qo'shiqlarining yangi avlodga yetkazilishi va ularni zamonaviy sharoitlarda ommalashtirish masalasi dolzarbdir. Yangi texnologiyalar va platformalar orqali bu qo'shiqlarni saqlab qolish va keng auditoriyaga taqdim etish muhim vazifadir.

Shu sababli, bolalarga bag'ishlangan xalq qo'shiqlari va ularning tarbiyaviy, madaniy ahamiyatini o'rganish, bu boy merosni yangi avlodga etkazishning samarali yo'llarini topish hozirgi kunda juda muhimdir.

Bolalarga bag‘ishlangan xalq qo‘shiqlari xalq madaniyatining bebaho boyligi bo‘lib, ular nafaqat milliy merosni saqlab qolish, balki yosh avlodni tarbiyalashda ham muhim rol o‘ynaydi. Ushbu qo‘shiqlar orqali bolalarga mehr, halollik, tabiatga muhabbat va milliy qadriyatlar singdiriladi. Bugungi globalizatsiya davrida xalq og‘zaki ijodining bu turini asrash va yangi avlodga yetkazish dolzarb vazifa hisoblanadi.

FOYDALANGAN ADABIYOTLAR:

1. M. Shamsiyeva, “Xalq musiqasi va uning tarbiyaviy roli”, Tashkent, 2015.
2. N. Raxmonov, “O‘zbek xalq qo‘shiqlari: tarixi va ahamiyati”, Toshkent, 2017.
3. A. Jumaev, “Xalq qo‘shiqlari va bolalar tarbiyasi”, Samarqand, 2014.
4. S. Baxtiyorov, “Bolalar musiqasining tarbiyaviy ahamiyati”, Toshkent, 2016.
5. R. Karimov, “Milliy madaniyat va xalq og‘zaki ijodi”, Tashkent, 2013.
6. Z. Akbarov, “Xalq qo‘shiqlarining estetik va axloqiy ta’siri”, Buxoro, 2019.
7. Madraximova Inobat Bahodirovna. USMON AZIM SHE’RLARIDA KUZ INTIHOSIDA NAFS VA RUH ZIDDIYATI / Madraximova Inobat Bahodirovna [Текст] // “O‘quvchilarda tabiiy-ilmiy savodxonlikni rivojlantirish va raqamli dunyoni o‘rganishlarini tashkil etishning istiqbollari” mavzusidagi ilmiy-amaliy konferensiya materiallari. — Surxondaryo:Surxondaryo, 2024. — C. 757-760.
8. Madraximova Inobat Bahodirovna MAKTABGACHA TA’LIMDA INTERFAOL STRATEGIYALAR / Madraximova Inobat Bahodirovna [Текст] // “O‘quvchilarda tabiiy-ilmiy savodxonlikni rivojlantirish va raqamli dunyoni o‘rganishlarini tashkil etishning istiqbollari” mavzusidagi ilmiy-amaliy konferensiya materiallari. — Surxondaryo:Surxondaryo, 2024. — C. 747-751.